הכל אחד כדפרישית:

הדרן עלך אמר להם הממונה

•מדאורייתא מנא לן דכתיב ֹּוה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני

עושה וכתיב יואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום מנא הא מילתא דאמור

רבנן שם רשעים ירקב א"ל דהא כתיב ושם רשעים ירקב מדאורייתא

מנא לן דכתיב יויאהל עד סדום וכתיב יואנשי סדום רעים וחטאים לה'

מאד אמר ר' אלעזר צדיק ידר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם

רשעים דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם צדיק דר בין שני רשעים

ולא למד ממעשיהם עובדיה רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם זה עשו ®(אמר) ר' אלעזר מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים

ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים מברכתן של צדיקים אתה

למד קללה לרשעים דכתיב יכי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' וכתיב בתריה

*ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים דכתיב יואנשי סדום רעים וחמאים לה' וָה' אמר אל אברם

אחרי הפרד לום מעמו ס (אמר) ר' אלעזר אפי׳ בשביל צדיק אחד עולם

נברא שנאמר יווירא אלהים את האור כי מוב יואין מוב אלא צדיק

שנאמר יַיאמרו צדיק כי מוב יּ (אמר) ר' אלעזר כל המשכח יידבר מתלמודו

ל) [ברכות מח: שבת ל. מו"ק כח. תענית ה:],נ) [בע"י מאי היא אמר

רבינא דלא וכו׳ז. ג) ובע"י

רב המנונא], ד) [פנהדרין לט:], ד) [ל"ל ואמר], ל) [חגיגה יב.], 1) [ע"

להר"ג ספכ"ג], מ) קדושין עב:, ט) [ע" חגיגה יב:],

י) הקרי חסידיו והכתיב חסידו, כ) ע"ז נה. שבת קד. מנחות כט:, () [בע"י

ר' שמעון בן לוין:, מ) [גבי אבים (מלכים א ט"ו) ושם

אמו מעכה], נ) (שם לז),

(ל) גמ' מודדתו בנופחים ונותנת משקלו זהב כלי ותיבת של נמחק: (ב) רש ד"ה ומשלד כו' כלומר לא בפ"ק דשבת (דף יב:) גרסי' הלל ושכנא דשבנא רשע היה וי"מ דתרי אלא מזונות הקצובים לך: (ג) ד"ה ואין. בליליא קטיל כל"ל: (ד) ד"ה רקביבות רדולי"ה חלודה דהויא שבנא הוו כדכתיב בישעיה (כב) לד בכלי נכול: (כ) ד"ה בוא אל הסוכן הזה אל שבנא אשר על בכדי נכונ. (ט) ר"ה כיון כו' לטמא ולהיות רשע: (ו) ד"ה פותחין הבית וכתיב בתריה מה לך פה וגו' . כו' ליכנס בה כלומר משמע שהיה רשע וכתיב בתריה יויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע 0 אותו מן השמים: (1) תום' וגו' עד ואת שבנא הסופר ואת ד"ה דלא כו׳ שני דייני גזרות היו בירושלים אדמון וחגן כו' כדכתיב (ח) הזקנים מתכסים בשקים אלמא אחר הוא וכיון דאחד היה נדיק מסקינן אביה בז חבישלום וכו אביה בן הכישטס וק נפ״ק דשנת גרס שכנא איש ירושלים דהוי בשמיה מיהו נראה דהכל אחד דעל כרחך ההוא שבנא בתרא שנתכסה בשק ומי שם אדם כדאמר כשחירף רבשקה במעשה דסנחריב רשע הוה כדמשמע בפרה זה בורר ושכנא דשבנא רשע (סנהדרין כו.) אבל אין מוקדם ומאוחר ושבנא ושבנא ושע הוה וי״מ: (ת) בא״ד ואמ זקני הכהנים מתכסיס: בתורה ואף ע"ג דהכא קרי ליה

(ט) בא"ד דהכא קרי ליה סופר והתם על הנית: סופר (ט) והכא על הבית על כרחך

> תורה אור השלם 1. זכר צדיק לברכה וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב:

משליי 2. רְאֵה יְיִ וְהַבִּיטָה לְמִי עוֹלֵלְתָּ כֹּה אָם תּאבְלְנְה נָשִׁים פָּרְיָם עֹלֵלֵי טָפָּחִים אָם יַהְרֵג בְּמִקְרֵשׁ אֲדֹנֶי כֹּהַן וְנָבִיא: איכה ב כ 3. וְיִי אַמַר הַמַּכְּסֶה אַני מַאַבְרָהָם אֲשֶׁר עשָׁה: בראשיר עשָׁה: בראשיר ואַבַרָהַם הַיוֹ יָהַיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְּרְכוּ בוֹ כֹּל גוֹיֵי הָאָרֶץ: בראשית יח יח

5. אַבְּרֶם יָשַׁב בְּאֶרֶץ בְּנֶעַן וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַבִּבְּר וַיָּאֱהַל עַד סְדֹם:

בראשית יג יב בראשית יג יב 6. וְאַנְשֵׁי סְדֹם רְעִים וְחַטָּאִים לִיִּי מְאֹד: י : רראשיח יו יו

יצוה את בניו ואת ביתו יְצְהָה אָת בְּנִין וְאָת בִּיתוּ אָתְרִיוֹ וְשְׁמְּרוּ נְיְרֶךְ יִיְ לְמַשׁׁן הְּבָּיְא יְיִ עַל אַבְרְהָם אַת אָשָׁר דְּבֶּר עָלְיוו: בראשית יח יט גַּלְיוו: בראשית יח יט 1. וְיֹאמֶר יְיָ זַעֻקָּת סְדֹם וְעֲמֶרֶה כִּי רָבָּה וְחַשָּׁאתָם כִּי כָבְרָה מְאֹד:

בראשית יח כ 9. וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַשָּאִים לִיקּוְק מְאד: וַיִּיְ אָמֵר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הפרד לוט מעמו שא נא עֵינֶיף וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם צְפֹּנָה

ָּוֹנֶגְבָּה וָקַדְמָה וָיִּמְה: בראשית יג יג-יד בראשית יג יג-יד 10. וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בַּין הָאוֹר וּבֵין . בראשית א ד :החשר 11. אמרו צדיק כי טוב וו. אָבְּוּוּ צָּוְיִּיק בִּי טוב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יאבֵלוּ: ישעיהו גי אברו. 12. נְדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדְּעַת כִּי אַתָּה הַדְּעַת מַאַסְתַּ וָאֵמָאַסְרָ מִבַּהֵן לִי

גורם גלות לבניו שנאמר 12 ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ר' אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר 12כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ®אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר 13וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי ®(אמר) ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך

הוא שצדיקים מועטין עמד ושתְלן בכל דור ודור שְנָא׳ יּכי לה׳ מצוקי ארץ וישת עליהםְ תבל ∞(אמר) ר׳ חייא

בר אבא א"ר יוחגן אפי בשביל "צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר זוצדיק יסוד עולם ר' חייא דידיה אמר

מהכא ⁴רגלי חסידיו ישמור חסידיו מובא משמע ٩ אמר רב נחמן בר יצחק ٩ חסידו כתיב ๑ (אמר) ר' חייא בר אבא

אמר ר' יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חמא שוב אינו חומא שנאמר רגלי חסידיו ישמור

דבי ר' שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חומא שוב אינו חומא שנאמר

רגלי חסידיו ישמור אמר י ריש לקיש ל מאי דכתיב ייאם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא

פותחין לו בא למהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון

דלא מסקי בשמייהו. נפרק נתרא דכתובות (דף קד:) גבי שני ומשלך יתנו לך. כלומר לא משלהם (ב) הוא מתנה אלא מזונות קלובים לך מן השמים: ואין מלכות נוגעת בחברתה. משהגיע זמן המלכות דייני גזירות (י) אדמון וחנן בן אבישלום °גרים ר"ת אבישלום ליפול ותעמוד אחרת לא יאחר זמן כמלא נימא אלא מי שזמנה ליפול משום דאמר ר"מ בחלק (סנהדרין דף קג:) אבשלום אין לו חלק לעוה"ב בלילה נופלת בלילה שנאמר (דניאל ה) ביה (ג) בליליא איתהטל בלשלר ואשכחן שם אדם אבישלום כדכתיב מי (אביה) בת אבישלום וכן

> ומשלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו יואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא: הוגרם בן לוי וכו': תניא כשהוא נותן קולו בנעימה מכנים גודלו לתוך פיו ומניח אצבעו בין הנימין עד שהיו אחיו הכהנים נזקרים בבת ראש לאחוריהם ת"ר בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב אמרו עליו שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם היתה תיבה של ד' אותיות היה כותבה בבת אחת אמרו לו מה ראית שלא ללמד כולן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו על הראשונים נאמר יזכר צדיק לברכה ועל בן קמצר וחביריו נאמר יושם רשעים ירקב מאי ושם רשעים ירקב אמר ר' אלעזר רקביבות תעלה בשמותן ידלא מסקינן בשמייהו מתיב רבינא מעשה בדואג

בן יוסף שהניחו [אביו] בן קטן לאמו בכל יום היתה אמו מודדתו במפחים ונותנת משקלו 🐠 של זהב לבית המקדש וכשגבר אויב מבחתו ואכלתו ועליה קונן ירמיה 2אם תאכלנה נשים פרים עוללי מפוחים משיבה רוח הקדש ואומרת אם יהרג במקדש ה' כהן וגביא חזי מאי סליק ביה אמר ר' אלעזר צדיק מעצמו ורשע מחבירו צדיק מעצמו דכתיב זכר צדיק לברכה ורשע מחבירו דכתיב ושם רשעים ירקב אמר ליה ירבינא לההוא מרבנן דהוה מסדר אגדתא קמיה מנא הא מילתא דאמור רבנן זכר צדיק לברכה א"ל דהא כתיב זכר צדיק לברכה

המשקל אומד התוספת: כהן ונביא. זכריה בן יהוידע הכהן. אלמא מסקינן בשמייהו דהא דואג האדומי רשע היה וזה קראו לתינוק בשמו: חזי מאי דסליק ביה. ראה מה עלתה ביה שנשחט: לדיק מעלמו. ע"י מעשיו מכר לטובה: רשע אף ע"י הבירו. מכר לרעה: שם רשעים. ולא כתיב שם רשע: המכסה אני מאברהם. וכיון שהזכיר שמו ברכו וסמיך ליה ואברהם היו יהיה וגו': עובדיה. היה דר בין אחאב ואיזבל: מברכתן של לדיקים כו'. במקום שהקב"ה מברך את הלדיקים שם מקלל את הרשעים: וירא את האור. ראה בדעתו להתקיים האור של עולם בשביל הלדיק שהוא טוב: וישת עליהם תבל. פיזרן בכל הדורות להיות שתות וקיום ויסוד לקיים תבל: רגלי חסידיו. בשביל חסידיו כמו ויברך ה' אותך לרגלי (ברחשית ם: שוב אינו חוטא שנא׳ רגלי חסידיו ישמור. סופי חסידיו ישמור: פעם ראשונה ושנייה כו'. רגלי חסידיו משהנהיג בחסד שני רגלים כמו זה שלש רגלים (במדבר כב) פעמים ישמור אותו מן החטא: כיון שבא אדם לטמא. (ס) להיות רשע: פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס (י) בו מספיקין בידו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכבו:

אם לללים הוא יליך. אם לללים הוא

בא להתחבר הוא יליץ לא ימנעוהו

ולא יעזרוהו: אם לענוים. הוא בא

להתחבר יתן לו חן מי שבידו ליתן:

ושומנה ביום נופלת ביום שנאמר

(יחזקאל ל) ובתחפנחם חשך היום:

לבין הנימין. בין חליקת נימת השפה

נגד מחילת החוטם: נוקרים בכת

ראש. נרתעין מהכרעת הקול:

רקביבות. רדולי״א חלודה (ד) ככלי

ברזל שחין משתמשין בו: דלה מסקי

בשמייהו. לא יקרא אדם לבנו שם

אדם רשע: מודדתו בעפחים.

לידע כמה נוסף בו מיום ליום ונותנת

גליון הש"ם

. גם' מראורייתא מנא לן. עיין רש"י נחומש ר"פ נח: שם א"ר נחמן בר יצחק חסידו כתיב. כעין זה לקמן דף עה ע"ב ומגילה לף טו ע"ב: תום' ד"ה דלא מסקי בשמייהו. גריס ר"ת אבישלום. עיין מגילה דף י' ע"ב תוס' ד"ה רבה בר עפרן:

> לעזי רש"י .[רידויל"א]

מוסף רש"י

הרא יליץ. מעלמו ילין, לא יסייעוהו ולא ימנעוהו (שבת קד.) לו: הקנ"ה יליץ אותו כלומר יפין טועו כנומה פועה לו להיות לן (מנחות בט:). ולענוים. ולמדה טונה הוא נמשך, יתן חן. יסייעוהו מן השמים (שבת שם). מסייעין אותו. ומכיניו לו פתח (שם).

רבינו חננאל

ומשלך יתנו לך. אין מלכות ווגעת כחריכתה כמלא נימא. הוגדוס בן , לוי היה יודע פרק בשיר. כלומר אומנות. וגם זה הביא טעם לדבריו, אבל בז קמצר לא מצא תשובה שאין אדם נקרא בזה השם ומצליח. אמר ר' אלעזר ומצליח. אמר ז אלים. צדיק מעצמו. כלומר כשנזכר הצדיק, מתברך . הוא בעצמו צדיק לברכה. אפילו מזכיר רשע אחד מתקללין כל הרשעים, שנאמר ושם רשעים ירקב. ומנא לן מן התורה שהצדיק כיון שהוא נזכר אני מאברהם המכסה ונו׳. כיוז שהזכירו רירכו מיד, שנאמר ואברהם היו יהיה לגוי גדול וגו׳. וכן הרשע כיון שהזכיר ויאהל עד סדום, כתיב ואנשי סדום רעים וחטאים וגו'. צדיק דר בין שני . אחאב ואיזבל ולא למד

אשר דבר עליו. וכתיב בתריה ויאמר ה׳ זעקת סדום ועמורה וגו׳. וכן קללת רשעים גורמת זכרון הצדיקים בברכה, שנאמר ואנשי סדום רעים וחטאים וגו׳, וכתיב בתריה ויאמר ה׳ אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו עד קום התהלך בארץ לארכה המפשי סובר נים וותשהי זו, וכונים בותי חייאנה ויה את אבום אחר יופור ולטיפנים פין שני חותוק בארץ אחברה ולרחבה כי לך אתננה. בשביל צריק אחד העולם נברא, שנאמר ויורא אלהים כי טוב וגר. וכל המשכח דבר אחד מהלמרוד גורם גורם גלות לבניו, שנאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני. אין צדיק נפטר עד שנברא צדיק כמותו שנאמר וזרח

השמש וגר. ראה הקב"ה שהצדיקים מועטין ושתלן בכל דור ודור, שנאמר כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. ואפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר וצדיק יטוד עולם. וכן מי (שלא יצאו) [שיצאו] רוב שנותיו בלא חטא, או מי שבא

תום' ישנים

הוגרם בן דוי בו'. בחוספתא [שם] מפרש נמי עלים שאאלו לו מה ראים אמר להם יודעין בית אבא ט'. דא מצא תשובה דרבריו. דגבי ע"ץ לא שיך כבוד של כתיבה אלא משם היו כותבין כך לפי (שאם כן) שאסור לספר בכתיבתו כמו שמצינו במסכת סופרים (פ"ה ה"ין). מעשה ברואג בו'. וא"ת למאן דאמר (סוהדרין קד, א) אין אברהם מגיל את ישמעאל ואית ליה למימר שלא עשה ישמעאל משובה, ואיך קראו לשם לדיק. י"ל דישמעאל הקב"ה קראו כך ומסקיען

בשתיה שפיר. ה"ר אלחנן, מראורייתא מגדן. דליכא מידי דלא רמזה משה בדאורייתא כהאמרינן במענית [ט, א]. רגדי חסידיו ישמר. וא"ת יוחנן כהן גדול ששימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה לדוקי. י"ל דודאי אם בא ליטמא אין טעלין לפניו לגמרי אלא הרבה מכריעין אותם מיכאן ואילך בלא עמל ליטהר ולהתקדש. מ"ר. הדרן עדך